

Manresa homenatja tres deportats més als camps nazis amb llambordes «Stolpersteine»

L'homenatge se suma al que ja es va fer fa un any, amb 21 llambordes col·locades en homenatge a 21 deportats manresans més

Acte de col·locació d'una de les tres noves «Stolpersteine» de Manresa | AjM

La pluja afegia un punt de tristesa i emoció a l'homenatge que, aquest migdia, s'ha fet a tres manresans que van ser deportats a camps de concentració nazis. Els manresans Àngel Sánchez López, Rossend Labara Andrés i Fèlix Labara Pena (els dos darrers, pare i fill), van ser deportats al camp de Mauthausen i, en el seu cas, van sobreviure a aquell infern. Des d'aquest migdia, ja tenen una llamborda en la seva memòria, davant la casa on van viure.

L'acte s'ha iniciat al carrer Folch i Torres de Manresa, davant la casa on visqué Àngel Sánchez, nascut el 1919, exiliat el 1939 i deportat al camp nazi el 1941, amb només 22 anys. Amb la presència d'una neboda, s'ha col·locat davant d'on visqué la llamborda i alumnes de secundària han llegit un text del manresà Jacint Carrió, també deportat als camps i que també va ser homenatjat, ara fa un any.

Seguidament, la comitiva, amb la presència de la regidora de Cultura i Joventut, Anna Crespo, i representants de l'entitat Memòria i Història, a banda de professors i alumnes dels instituts Lluís de Peguera i Pius Font i Quer (que enguany viatjaran als camps de Mauthausen i Gusen), s'han desplaçat al carrer del Bruc, on van viure Rossend Labara Andrés i Fèlix Labara Pena. Amb la

presència de la filla d'en Fèlix, el seu marit i el seu fill (actualment residents a Lió, on es va exiliar la família després de l'alliberament dels deportats), també s'han col·locat les *Stolpersteine* i s'ha llegit un fragment de la introducció de *KL Reich*, la coneguda obra de Joaquim Amat Piniella, també deportat manresà als camps nazis. Rossend Labara va néixer el 1900 i el seu fill Fèlix el 1923, de manera que només tenia 15 anys quan es va exiliar, i 17 quan va ser deportat al camp de Mauthausen.

Seguidament, els assistents s'han traslladat al centre cultural del Casino, on finalment ha tingut lloc l'acte final de l'homenatge (no s'ha pogut fer a Sant Domènec, on hi ha una placa de record als deportats, a causa de la pluja). Allà han intervingut les regidores de Cultura, Anna Crespo, i Educació, Mercè Rosich, així com Jordi Pons, professor que ha dut a terme una bona part de la recerca a l'entorn dels manresans deportats als camps. Alumnes dels instituts participants han llegit textos i han interpretat també la cançó *Si me quieres escribir*.

L'acte ha tingut lloc amb motiu del Dia Internacional de Commemoració en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust, que se celebra cada any el 27 de gener.

L'homenatge de Manresa als deportats

El mes de gener de 2017, a Manresa es van posar 21 *stolpersteine* (<https://www.naciodigital.cat/manresa/noticia/64949/manresa/consternada/colloca/21/plaques/stolpersteine/contra/oblit>) i va venir a col·locar-les el seu creador, Gunter Demnig. Enguany ha tingut cura de posar-les l'Ajuntament de Manresa ja que el programa de l'artista a Catalunya és molt atapeït: entre el 25 i el 27 de gener instal·la plaques a Cervera, Sabadell, Granollers, Olesa de Montserrat i Girona, entre altres.

Aquesta acció a Manresa és organitzada conjuntament per l'Ajuntament de Manresa, el Memorial Democràtic, l'Associació Memòria i Història de Manresa, i dels Instituts Lluís de Peguera i Pius Font i Quer amb l'objectiu de seguir fent memòria de les víctimes de l'horror derivat de la guerra i dels totalitarismes en un homenatge permanent als deportats manresans als camps nazis.

Com diu la placa commemorativa situada a la plaça Sant Domènec:

"En homenatge als manresans que patiren l'horror dels camps de concentració nazis. El seu compromís amb la llibertat els portà a combatre el feixisme durant la Guerra Civil i a patir l'exili a França. Capturats per l'exèrcit alemany, i amb l'acord del govern franquista, foren deportats als camps de la mort.

Que la seva lluita per la llibertat i la dignitat sigui per sempre exemple i objecte de record".

Les *stolpersteine*

Són unes peces creades per l'artista alemany Gunter Demnig. Es tracta d'unès llambordes quadrades de 10 x10 cm, fetes de formigó i cobertes d'una fulla de llautó daurat on es graven les dades de cada persona deportada i que es col·loquen al paviment, just davant dels edificis o llocs on les víctimes van viure o treballar lliurement abans de ser empresonades i deportades.

Stolpersteine significa en alemany "pedra que fa ensopegar" i vol servir per recordar i homenatjar les víctimes del nazisme i lluitar contra l'oblit. Cada llamborda és única i precisament es realitza de manera especial a mà, com a gest de respecte i humanitat que vol contrastar amb l'extermini industrialitzat que va aplicar el règim nazi. Actualment hi ha més de 60.000 *stolpersteine* a més de 1.800 localitats d'una vintena de països europeus, com Alemanya, França, Bielorússia, Noruega, Àustria, Itàlia o Grècia.

A Manresa s'han identificat 29 persones deportades als camps de concentració nazis, dels quals 18 van ser assassinats i 10 alliberats, i s'han localitzat 21 dels domicilis on vivien. Ja es van

col·locar, doncs, 21 *stolpersteine*. Molts dels deportats residien a la ciutat en el moment d'esclatar la guerra, d'altres n'havien marxat i d'altres no ha estat possible identificar-ne la localitat. D'entre els deportats, hi ha noms coneguts per la ciutat, com el de l'escriptor Joaquim Amat-Piniella, autor de la cèlebre novel·la *KL Reich*, o també Jacint Carrió, que va ser regidor de l'Ajuntament anys després.

Podeu trobar l'itinerari que permet visitar totes les *stolpersteine* col·locades a Manresa a través de la audioguia creada amb l'aplicació www.izitravel.com (<http://www.izitravel.com>). L'audioguia es pot descarregar des d'un codi QR que hi ha al costat de la placa de la plaça Sant Domènec o des del web www.manresa.cat/homenatge_deportats (http://www.manresa.cat/homenatge_deportats).

També es poden veure les biografies de tots els manresans deportats als camps nazis i el reportatge de col·locació de les *stolpersteine* a Manresa de l'any passat al web de l'Associació Memòria i Història de Manresa: www.memoria.cat/deportats (<http://www.memoria.cat/deportats>).

Cal recordar que aquesta iniciativa d'homenatge als deportats, sorgida d'una moció presentada per l'Associació Memòria i Història de Manresa i Òmnium Cultural del Bages, va ser aprovada per unanimitat al ple municipal del mes de febrer del 2016. Aquesta moció va ser presentada arran d'un treball d'investigació realitzat per Alejandra Ibarra i Ariadna Moyano, dues joves estudiants de batxillerat de l'Institut Pius Font i Quer de Manresa, amb la tutoria del seu professor d'història, Jordi Pons, també particip de l'exhaustiva recerca realitzada.